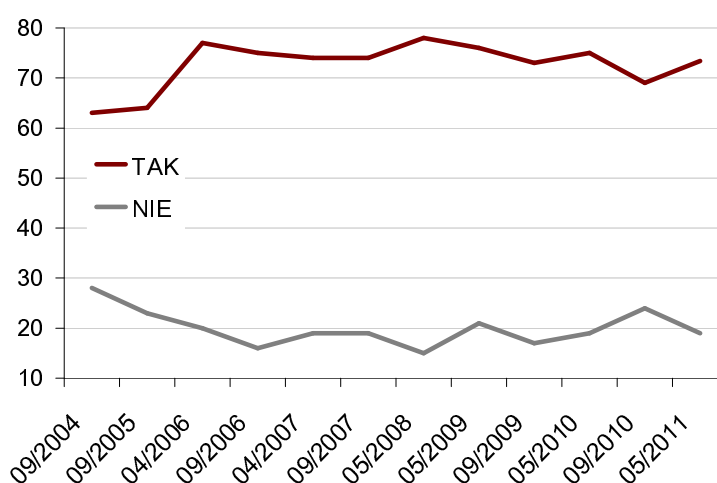

MIT: Polska może bez ograniczeń zdecydować, czy i kiedy przyjąć euro.

W publicznej debacie na temat przystąpienia Polski do strefy euro często pada pytanie, czy Polsce taki krok się opłaca i czy w związku z tym powinna przyjąć euro. Taki sposób postawienia problemu sugeruje, że Polska wciąż ma możliwość wyboru czy chce przyjąć euro – tego zdania jest aż 69% Polaków (Eurobarometr 2010, por. wykres 1). Jedynie 24% Polaków jest świadoma, że decyzja o tym, że Polska powinna przyjąć euro, została już podjęta z chwilą akceptacji przez Polaków traktatu akcesyjnego w referendum w 2003 roku, a sformalizowana z chwilą podpisania tego traktatu. W gestii władz krajowych pozostaje natomiast decyzja co do tempa integracji walutowej.

Rysunek 1: Możliwość wyboru przez Polskę czy przyjąć euro (% odpowiedzi)

Źródło: Eurobarometr.

Od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej w maju 2004 r. Polska uczestniczy w III etapie Unii Gospodarczej i Walutowej na prawach państwa objętego tzw. derogacją. Oznacza to, że jest zobowiązana do wypełnienia niezbędnych warunków i przyjęcia euro w przyszłości. Konieczność wypełnienia określonych warunków przyjęcia euro oznacza, że Polska nie może tego zrobić dowolnie szybko. Nie ma też drogi „na skróty” do przyjęcia euro, np. niedopuszczalne jest jednostronne przyjęcie euro (tzw. euroizacja), zastosowana np. w przypadku pozostających poza Unią Europejską Kosowa i Czarnogóry.

Warunki przyjęcia euro zostały określone w *Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (TFUE) i polegają na osiągnięciu trwałej konwergencji nominalnej i prawnej. Z tego też względu są one określane mianem kryteriów konwergencji i obejmują:

- **Fiskalne kryterium konwergencji**, stanowiące, że państwo członkowskie w momencie dokonywania oceny nie może być objęte procedurą nadmiernego deficytu (art. 126 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*).

Decyzję o nałożeniu tej procedury podejmuje Rada Ecofin w sytuacji, gdy faktyczny lub planowany deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych (ang. *general government*) w relacji do PKB przekracza wartość 3% lub dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wartość 60% PKB. Ocenia się przy tym trwałość wypełnienia kryterium, a w sytuacji przekroczenia wartości referencyjnej w przypadku deficytu: czy ewentualne jej przekroczenie ma charakter wyjątkowy i tymczasowy, a w przypadku długu: czy tempo zbliżania się do tego progu jest zadowalające.

- **Kryterium stabilności cen**, przewidujące, że średnia stopa inflacji w danym państwie odnotowana w ciągu jednego roku poprzedzającego badanie nie przekracza o więcej niż 1,5 punktu procentowego inflacji trzech państw członkowskich Unii Europejskiej o najbardziej stabilnych cenach.

Inflacja mierzona jest za pomocą 12-miesięcznej średniej wartości zharmonizowanego indeksu cen konsumpcyjnych (HICP) w stosunku do średniej wartości tego indeksu w bezpośrednio poprzedzającym okresie 12 miesięcy.

- **Kryterium stóp procentowych**, stanowiące, że w okresie jednego roku przed badaniem średnia nominalna długoterminowa stopa procentowa nie może przekraczać o więcej niż o 2 punkty procentowe średniej z analogicznych stóp procentowych w trzech państwach członkowskich o najbardziej stabilnych cenach.

- **Kryterium kursu walutowego**, wymagające uczestnictwa krajowej waluty w Europejskim Mechanizmie Kursowym (ERM II) przez co najmniej przez 2 lata.

Mechanizm ERM II polega na utrzymywaniu wahań kursu waluty względem euro w określonych granicach (+/- 15%) wokół pewnej ustalonej wartości (tzw. parytetu centralnego). W tym okresie nie może być dokonana dewaluacja parytetu centralnego w stosunku do euro na własny wniosek państwa członkowskiego. Aby kryterium zostało spełnione, na rynku walutowym w okresie poddanym ocenie nie mogą również wystąpić poważne napięcia.

- **Kryterium konwergencji prawnej**, obejmujące analizę zgodności ustawodawstwa krajowego z art. 130 i 131 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* oraz *Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego*.

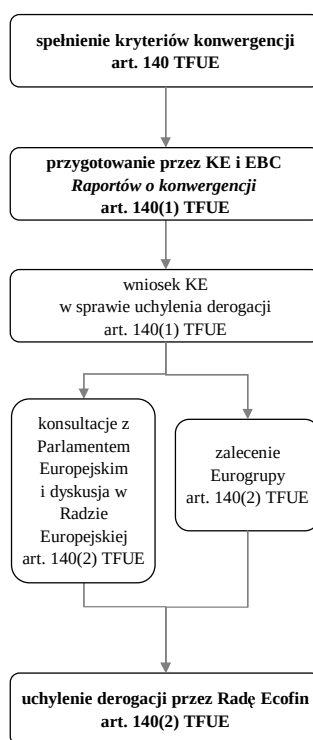
Dotyczy ona głównie zgodności celów krajowych banków centralnych z celami Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC), niezależności krajowych banków centralnych, integracji krajowych banków centralnych z ESBC i Eurosystemem czy też jednolitej pisowni euro.

Konstrukcja powyższych kryteriów oraz kształt procedury wejścia do ERM II i procedury uchylenia derogacji (zob. wykres 2) powodują, że decyzja o zastąpieniu złotego przez euro nie będzie jednostronną decyzją Polski, ale wspólną decyzją państw członkowskich i instytucji Unii Europejskiej.

Z dotychczasowej praktyki rozszerzania strefy euro wynika, że decyzja w sprawie uchylenia derogacji zapadała po ok. 2 miesiącach od opublikowania przez Komisję Europejską i Europejski Bank Centralny ocen, czy stopień wypełnienia tych kryteriów jest wystarczający (tzw. *Raportów o konwergencji*). Przyjęcie euro następowało zaś ok. pół roku później, z początkiem roku kalendarzowego. W efekcie,

od momentu podjęcia decyzji o wprowadzeniu waluty do ERM II do momentu przyjęcia euro muszą upłynąć ok. 3 lata kalendarzowe. *Traktat z Lizbony* (TL)¹, który wszedł w życie 1 grudnia 2009 r., wprowadził do procedury nowy element – wydanie zalecenia przez Eurogrupę (Ministrowie Finansów państw strefy euro) w terminie do 6 miesięcy, co może skutkować wydłużeniem procedury. W przypadku Estonii zalecenie Eurogrupy zostało wydane w ciągu trzech tygodni (por. [Kalendarium strefy euro](#)) i nie spowodowało wydłużenia czasu trwania procedury.

Rysunek 2: Przyjęcie euro w Polsce – procedura decyzyjna w instytucjach europejskich

Źródło: opracowanie własne.

¹ *Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską*